

25 Μαρτίου 2014

“25η ΜΑΡΤΙΟΥ 1821” “Η συμβολή της Εκκλησίας εις την Επανάστασιν του 1821, και η συμμετοχή του Ιερού Κλήρου εις τον Ιερόν Αγώνα”.

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Υπό Αιδεσιμολ. Δημητρίου Λυμπεροπούλου

Εφημερίου Ιερού Ναού Προφήτου Ηλίου Τριπόλεως

Ο καθορισμός της 25ης Μαρτίου δεν είχε προφανώς ιστορικών αλλά συμβολικών χαρακτήρα, και προσφυστάτα εξητήθη δι' αυτού να συμβολισθή ότι και το Έθνος ημέραν του ευαγγελισμού του εορτάζει την ημέρα την οποίαν εορτάζει και η Εκκλησία τον ευαγγελισμόν της Θεοτόκου, και ούτω να διατρανωθή ότι “Εκκλησία και Έθνος... Σταυρός και Ελλάς είναι η διφυής λατρεία του αναστάντος Γένους”.

Δ.Σ. Μπαλάνος

25η Μαρτίου 1821.

«Χαρά που το 'χουν τα βουνά τα κάστρα περηφάνεια,
γιατί γιορτάζει η Παναγιά, γιορτάζει κι η Πατρίδα,
να βλέπεις Διάκους με σπαθιά, παπάδες με τουφέκια,
να βλέπεις και το Γερμανό, της Πάτρας το Δεσπότη,
πως ευλογάει τ' άρματα, κι εύχεται τους λεβέντες».

Δημοτικό

“Μακάριος ο λαός ο γινώσκων αλλαλαγμόν”. Χαρά είς τον λαόν όστις γνωρίζει να εορτάζει τα μεγάλα γεγονότα της ιστορίας τον□ να μεθύσκει η ψυχή του από εθνικήν υπερηφάνειαν, να κάμνη άσμα και παιάνα τους ηρωισμούς, και τας θυσίας της φυλής του, να διδάσκει την ανδρείαν και την φιλοπατρίαν των προγόνων, και να φρονιματίζει τας γενεάς αίτινες αναβαίνουν.

Εκατόν εννενήκοντα τρία έτη εφέτος, μετά την Ελληνικήν Επανάστασιν, Εκκλησία και Έθνος εορτάζομεν το μέγιστον τούτο γεγονός.

Ο Ιερός Αγών των Ορθοδόξων Ελλήνων προς αποτίναξιν του οθωμανικού ζυγού, προς ανάκτησιν του μεγίστου αγαθού της ελευθερίας, είναι Αγών κοινός, Αγών της Εκκλησίας και του Έθνους. Είς τον αγώνα εκείνον καθώς επισήμως εκηρύχθη, πρωτοστάτησεν η Εκκλησία και την σημαίαν της Ελευθερίας κράτησαν οι απλοί ιερείς και οι επίσκοποι.

Δεν ήταν επανάστασις κοινωνική, αλλά επανάστασις Εθνική. Κάλλιον ήταν μια ανάστασις του πεσόντος Ελληνικού Γένους, από τον τάφον της δουλείας υπό των Αγαρηνών 400 χρόνων.

Ο Ελληνισμός διετηρήθη και ανέζησεν, εμβολιασθείς εις την καλλιέλαιον Εκκλησίαν. Προς τούτο οφείλομεν ημείς να ομολογήσωμεν, ότι αν είμεθα και σήμερα Έλληνες, το οφείλομεν εις την Ορθόδοξον πίστην μας. Δια της πίστεως αυτής διεσώσαμεν και διατηρήσαμεν την Εθνικήν μας συνείδησιν, την Ελληνικήν μας γλώσσα (την οποίαν σήμερα την κατακρεουργούν ψευτοκουλτου-ριάρηδες καινοτόμοι (μάλλον κενοτόμοι) νεωτερισταί), και γενικώς τον ιδιαίτερον χαρακτήρα της φυλής μας.

Η Ελληνική Ορθόδοξος Εκκλησία, ουδέποτε ηρνήθη να προσφέρει τας υπηρεσίας της εις το Έθνος.

Είναι ιστορική αλήθεια ότι η Εκκλησία είναι η μεγάλη και ιερά σημαία, περί την οποίαν συνέρχεται ο Ελληνισμός. Πολιτικό ανάστημα έχει διακηρύξει: «την Εκκλησίαν μας θέλομεν υψηλά, όπου η συνείδησις του Έθνους μας την ύψωσεν».

Όταν εορτάζομεν την επέτειον της μεγάλης Ελληνικής Επαναστάσεως, δεν φέρομεν εις την μνήμην μας απλώς τα ένδοξα εκείνα γεγονότα, αλλά οφείλομεν να τα κατέχωμεν και να τα ζώμεν.

Τιμώντες τους πρωτεργάτες του Εθνικού εκείνου θαύματος, δεν μας διαλανθάνει ότι ως θαύμα, το γεγονός εκείνο είναι αποτέλεσμα πίστεως εις τον Θεόν.

Οι Πατριάρχαι, οι Επισκόποι, οι απλοί Ιερείς, οι καλόγηροι, οι διδάσκαλοι, οι αρματωλοί, οι κλέφτες, οι οπλαρχηγοί, οι πλοιάρχοι, οι πυρποληταί, όλοι αυτοί που αποτέλεσαν την “θείαν παρεμβολήν της παρατάξεως Κυρίου”, υπήρξαν άνθρωποι της ακραδάντου πίστεως, τους οποίους ώπλιζε με ελπίδα, με υπομονή και θυσία πνευματική.

Η Εκκλησία διεδραμάτισεν σπουδαιότατον μέρος κατά τον μακραίωνα αγώνα της Παλιγγενεσίας, ένθεν μεν ποιμένουσα και διδάσκουσα, ένθεν δε ενεργώς μετέχουσα, και εν πολλοίς ηγουμένη των εθνικών εξεγέρσεων (Δ.Σ. Μπαλάνος).

Η Εκκλησία που κρύβει μέσα της και θάλπει το ελληνικό έθνος, ήταν αναγκασμένη, εκ των πραγμάτων, να σηκώνει σαν άλλον Κυρειαίον δυο βάρη. Πρώτα το δικό της, και κατόπιν του έθνους. Ποτέ όμως διαμαρτυρομένη και γογγύζουσα. Υποχρεωμένη να κηρύττη και να ομολογή δυο “ΑΝΑΣΤΑΣΕΙΣ”. «Του Ιησού Χριστού, και του ΓΕΝΟΥΣ. Έκαμε την πίστη Πατρίδα, και την Πατρίδα πίστη».

(ο Σερβίων και Κοζάνης Διονύσιος).

Το ενεργότατον μέρος εις τον υπέρ ελευθερίας του Γένους αγώνα έλαβεν η Εκκλησία, και δια των πολεμικών πράξεων των Λειτουργών αυτής, και δια την μεγαλοπρέπειαν των θυσιών εις τον βωμόν της Πατρίδος.

Ο λαός έζη υπό την σκέπη της Εκκλησίας και εν μέσω ερειπίων του ενδόξου παρελθόντος του, με τις αναμνήσεις του, και την ελπίδα της απελευθερώσεως.

“Η Εκκλησία κατασεισθείσα και απειληθείσα δι’ αφανισμού, υπό του εναντίον κυρίως αυτής εξοπολυθέντος κυκλώνος, εκ μέρους του εκμανέντος αιμοσταγούς τυράννου, ουδ’ επί μίαν ημέραν εδειλίασεν, ουδ’ επί μίαν στιγμήν απέλιπεν αυτήν η

πίστις επί τον τελικόν θρίαμβον του έθνους. Παρέμεινεν απτόητος και ακλόνητος παραστάτης του δεινώς παλαίοντος έθνους, ουδαμώς δ' ωρρώδησε αν και ακόμη έβλεπε πλήθος πάμμεγα Ιερέων και Μοναχών της θυσιαζόμενης επί του Ιερού βωμού της εθνεγερσίας”.

Μ.Δ. Βολονάκης

Ο καθηγητής Δ.Σ. Μπαλάνος τονίζει: “Δεν θέλομεν άθρησκον εθνισμόν, αλλ' ουδέ άπατριν Χριστιανισμόν... Ευτυχώς το Έθνος μας, το Ελληνικόν και δοξασμένον Έθνος μας, είναι και θα είναι Έθνος Χριστιανικόν, και η Εκκλησία μας, Εκκλησία Εθνική”.

Η Εκκλησία μας είναι αρρήκτως συνδεδεμένη με το Έθνος, είναι η κολυμβήθρα που μας αναβαπτίζει και μας διδάσκει πάντοτε τα ιδεώδη του Γένους μας.

“Οι Έλληνες ιστορικοί δεν θα κουραστούν ποτέ να απαριθμούν, τας υψίστας υπηρεσίας, τας οποίας προσέφερον εις το πολυπαθές Έθνος μας, η Ορθόδοξος Ελληνική Εκκλησία. Εκάλυπεν υπό τας πτέρυγας της το ακέφαλον Έθνος μας, όπως ακριβώς η όρνις τους νεοσσούς της. Η Εκκλησία εδέχθη μέγα μέρος των πληγμάτων του έθνους, ώστε η Ορθόδοξος Εκκλησία θα απέθνισκεν, εις την προσπάθειάν της να σώση τους Έλληνες, εάν δεν ήτο αθάνατος, όπως το πνεύμα του Κυρίου, το οποίον την διέπει”.

Εμμ. Πρωτοψάλτης

“Η Εκκλησία υπήρξε η ζωογόνος και κινητήριος δύναμις της Εθνικής Ανεξαρτησίας. Ο Ιερός Κλήρος από του Πατριάρχου, μέχρι του τελευταίου Διακόνου, μετ' ακρατήτου ενθουσιασμού προήγαγε το έργον της Επαναστάσεως, και θύμα εαυτόν προσφέρων εις τον βωμόν της Πατρίδος, ης πρωτομάρτυς υπήρξεν ο Οικουμενικός Πατριάρχης Γρηγόριος ο Ε'. Εις 6 χιλιάδας υπολογίζει ο Rouquerville τους φονευθέντας κατά την Επανάστασιν Κληρικούς”.

Χρήστος Ανδρούτσος

Αξία λόγου είναι η Επαναστατική προκήρυξις των τριών νήσων Ύδρας, Σπετσών και Ψαρών 1821.

“Η φιλογενεστάτη πατρίς μας βλέπουσα την γενικήν κίνησιν των ομοπίστων ομογενών, εις το να αποσειση τον ασεβή και τυρρανικόν ζυγόν, εκινήθη και αυτή

με όλας της τας δυνάμεις. Ύψωσε με ιεράν και δημοσίαν τελετήν την πανευφρόσυνον σημαίαν της Ελευθερίας του γένους των ευσεβών και Ορθοδόξων Χριστιανών.

“Άνδρες θείοι, μεσίται Θεού και ανθρώπων, γίνετε τώρα συνελευθερωταί. Ενδύσασθε την πανοπλίαν του Ουρανού Βασιλέως και τα επίγεια όπλα ομού, κατά των βλασφημούντων το Πανάγιον Όνομα του Υψίστου”.

“Αι ιεραί χείρες σας, αι ευλογούσαι τους Ορθοδόξους Χριστιανούς, ας λάβωσιν τώρα μάχαιραν και πυρ κατά των τυραννούντων τους Ορθοδόξους...”

(Δίπτυχα του Νέου Ελληνισμού σελ. 85)

“Η μήτηρ μας Ελλάς, εκ της οποίας και υμείς εφωτίσθημεν, απαιτεί όσον τάχος την φιλόανθρωπον συνδρομήν και διά χρημάτων και διά όπλων και δια συμβουλήν, της οποίας εσμέν ευέλπιδες ότι θέλομεν αξιωθή□ και ημείς θέλομεν σας ομολογεί άκραν υποχρέωσιν, και εν καιρώ θέλομεν δείξει εμπράκτως την υπέρ της συνδρομής σας ευγνωμοσύνης μας.

Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης και η Μεσσηνιακή Γερουσία

Καλαμάτας προς τας Ευρωπαϊκάς αυλάς.

(Δίπτυχα του Νέου Ελληνισμού σελ. 51)

Το 1821 είναι ιδέα, είναι η αιώνια έκφρασις της Ελληνικής ψυχής, μιας ψυχής που αγαπά την ελευθερία και θυσιάζεται για αυτήν.

Το 1821 είναι αναντήριτα μια από τις αιώνιες και χιλιοτρα-γουδισμένες επάλξεις του Ελληνισμού, μέσα στην μακραίωνη ιστορία του. Είναι ένα φωτεινόν ορόσημον και ένας οδοδείκτης για τις επερχόμενες γενιές.

Το 1821 είναι ένας σταθμός της ιστορίας, που υψώθη από χωρίς πείρα Κληρικούς, και από αγραμμάτους “κλέφτες και αρματωλούς” και ένα πλήθος ταλαιπωρημένο και ανοργάνωτο, έχοντας όμως την θερμουργό πίστη στην ελευθερία ως δυνατό του όπλο.

Το 1821 κλείνει μέσα του το μεγαλειώδες ύψος της Ελληνικής Επανάστασεως.

Το 1821 είναι και θα παραμείνει η υψηλότερα κορυφή της ιστορίας του

ταλαιπωρημένου εκείνου λαού, και φώτισε την ανθρωπότητα με το παράδειγμά του.

Το έτος 1821 συγκέντρωσε, συμπύκνωσε την σύμπραξιν, πάτριον κτίριον οικοδομήθη, ερρίχθησαν τα θεμέλια. (Γεώργιος Τερτσέτης, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ, σελ. 263).

“Το Ελληνικόν Έθνος, δια να αποφύγη το άτιμον της δουλείας, και δια να απολαύσει τον έπαινον των ελευθέρων ανδρών, εμβήκε εις τον πολύδακρυ αγώνα”.

Γράφει ο Γεώργιος Τερτσέτης: “Εξέτασα τις ιστορίες, εσυμβουλευτήκα με πολύ καλύτερους μου, δεν ηύραμεν εις τα μεγάλα κατορθώματα των Εθνών, πνεύμα τόσον άδολον, μεστό καλού, θείου, όσον το πνεύμα του κινήματος της 25ης Μαρτίου του έτους 1821.

“Πως άσωμεν την ωδήν του Κυρίου επί γης αλλοτρίας!”, θρηνολογούσαν εις την δουλείαν οι χήρες των Ελλήνων. Η Ελληνική γη είχε γίνει ξένη, πάγξενη δια τα τέκνα της□ πως να δοξολογήσωμεν τον Ύψιστον; Πως να στήσωμεν τρόπαια αρετής εις γην δουλοσύνης; Πατρίδα ζητούσαν να οικοδομήσουν και ο Πατριάρχης, και ο Κολοκοτρώνης, και ο Υψηλάντης εις τα συμβούλιά των.

Ξεσικωμόν εις τον υπόδουλον Ελληνικόν λαόν επέφερε ο ΘΟΥΡΙΟΣ ΤΟΥ ΡΗΓΑ.

Ο θλιβερός ήχος των αλυσίδων, που έσερνε ο ραγιάς, έφτανε σαν μακρυνός στις Ηγεμονίες. Το ακουστικό τύμπανο του Ρήγα, που όσο μακρυνά κι αν βρισκόταν, από το κέντρο της εξουσίας του Σουλτάνου, τις άκουγε να σέρνονται, και δεν τον άφηναν να κοιμηθεί (ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ σελίς 150).

Ο Ρήγας ο Βελεστινλής (Βελεστίνος, αρχαίες, φερές στα 1757) ή Αντώνιος Κυριαζής το πραγματικό του όνομα, ο μεγάλος αυτός πρόδρομος της Λευτεριάς των Ελλήνων, δεν έπεσε σαν ήρωας σε μάχη, με το σπαθί στο χέρι, όπως το είχε ονειρευτεί, όμως φόρεσε για την Πατρίδα το στεφάνι από αγκάθια του πρωτομάρτυρα.

Κι αν το κουφάρι του, το πήρε και το άφάνισε το ρέμα του ποταμού Δούναβη, όταν στραγγαλισθείς με τους συντρόφους του από τους Τούρκους, το έργο του έζησε, ζει και θα ζει, κήρυγμα και τραγούδι.

ΘΟΥΡΙΟΣ

“Ελάτε μ’ ένα ζήλο σε τούτον τον καιρόν, να κάμωμεν το όρκον επάνω στον Σταυρόν, συμβούλους προκομμένους, με πατριωτισμόν, να βάλωμεν εις όλα να δίδουν ορισμόν□ οι νόμοι ναν ο πρώτος και μόνος οδηγός, και της πατρίδος ένας να γίνει οδηγός”.

Ως πότε παλικάρια,
να ζούμε στα στενά,
μονάχοι σαν λιοντάρια,
στις ράχες, στα βουνά.....
Κάλλιο ‘ναι μιας ώρας
ελεύθερη ζωή,
παρά σαράντα χρόνια
σκλαβιά και φυλακή.
Σουλιώτες και Μανιάτες,
λιοντάρια ξακουστά,
ως πότε στις σπηλιές σας,
κοιμάστε σφαλιστά.....

“Πως οι προπάτορές μας ωρμούσαν σαν θεριά, για την Ελευθερίαν, πηδούσαν στη φωτιά, έτζι κ’ εμείς αδέρφια, ν’ αρπάζωμεν για μια τ’ άρματα, και να βγούμε απ’ την πικρή σκλαβιά....”

Οι στίχοι αυτοί είναι από τον ΘΟΥΡΙΟΝ, ΜΙΑ ΠΡΟΣΤΑΓΗ ΜΕΓΑΛΗ (ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ, Σπύρος Μελάς σελ. 112).

Η χριστιανική πίστις και η Ελληνική Πατρίς, απέβησαν το σύνθημα της μεγάλης Επαναστάσεως του 1821. δεν υπελείφθησαν οι Κληρικοί (Επίσκοποι, Πρεσβύτεροι, Διάκονοι, μοναχοί) ηρωικώς αγωνισθέντες υπό την σημαίαν του Σταυρού, και ευκλέως πεσόντες εις τα πεδία των μαχών, και όντως συντελέσαντες εις την διεξαγωγήν και επιτυχή έκβασιν του μεγάλου και ιερού αγώνος.

“Μητέρα τιμάν των οσίων,
Μήτηρ δε άλλη μεν άλλου,
κοινή δε πάντων πατρίς”.

Γρηγόριος Θεολόγος

Πλέον από χαρακτηριστικά είναι κάποια γεγονότα εις την αρχήν της Ελληνικής Επανάστασεως. Εις την προκήρυξιν του ο Αλέξανδρος Υψηλάντης της 24ης Φεβρουαρίου 1821, προβάλλει ως σύμβολον των όπλων του Αγώνος τον Τίμιον Σταυρόν, και συνδέει την ελευθερίαν προς την θυσίαν.

«..... εν τούτω το σημείον νικώμεν. Ζήτω η ελευθερία!»

Εις τας 22 Μαρτίου 1821, εις την πλατείαν των Πατρών, ο Επίσκοπος Γερμανός), ύψωσεν τον Σταυρόν του όρκου της Επανάστασεως. Εις αυτόν ωρκίζοντο το ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ή ΘΑΝΑΤΟΣ οι ΑΓΩΝΙΣΤΑΙ.

Την ίδιαν ή και την επομένην, η Ελληνική επαναστατική αρχή του Αγώνος, έστειλεν το πρώτον της έγγραφον εις τους Πρόξενους των Ευρωπαϊκών Κρατών, το οποίον αρχίζει με τις λέξεις:

«Ημείς, το Ελληνικόν έθνος των χριστιανών, βλέποντες ότι μας καταφρονεί το οθωμανικόν γένος και σκοπεύει όλεθρον εναντίον μας, πότε μ' ένα και πότε μ' άλλον τρόπον, απεφασίσαμεν σταθερώς, ή ν' αποθάνωμεν όλοι ή να ελευθερωθώμεν□ και τούτο ένεκα βαστούμεν τα όπλα εις χείρας, ζητούντες τα δικαιώματά μας. Όντες λοιπόν βέβαιοι, ότι όλα τα χριστιανικά Βασίλεια γνωρίζουν τα δίκαιά μας, και όχι μόνον δεν θέλουν μας εναντιωθή, αλλά και θέλουν μας συνδράμει, και ότι έχουν εις μνήμην ότι οι ένδοξοι πρόγονοί μας εφάνησαν ποτέ ωφέλιμοι εις την ανθρωπότητα, δια τούτο ειδοποιούμεν την εκλαμπρότητά σας και σας παρακαλούμεν να προσπαθήσετε, να ήμεθα υπό την εύνοιαν και προστασίαν του μεγάλου τούτου κράτους».

Π. Πατρών Γερμανός, προς τους εν Πάτραις Προξένους

των ξένων επικρατειών (22 ή 23 Μαρτίου 1821).

“17 Μαρτίου 1821. Ασημάκης Ζαΐμης (εν Αγία Λαύρα) ... Δεν μένει άλλο, παρά η άμεση κήρυξις της Επανάστασεως. Ας αναπαυθώμεν απόψε, και αύριον εις την Εκκλησίαν αφού μεταλάβωμεν των Αχράντων Μυστηρίων, ας προσευχηθώμεν όλοι εις την Αγίαν Παναγίαν, και εις τον Άγιον Αλέξιον, να μας βοηθήσουν εις τον άνισον αγώνα, εις τον οποίον αποδυόμεθα”.

23 Μαρτίου 1821.

Κρυφά το λένε τα πουλιά κρυφά το λεν' τ' αηδόνια
κρυφά το λέει ο Γούμενος από την Άγια Λαύρα,
παιδιά για μεταλάβετε για ξομολογηθείτε,
δεν ειν' ο περσινός καιρός κι ο φετινός χειμώνας,
μας ήρθ' η άνοιξη πικρή το καλοκαίρι μαύρο,
γιατί σηκώθη πόλεμος και πολεμούν τους Τούρκους,
να διώξουμ' όλη την τουρκιά ή να χαθούμε ούλοι».

Δημοτικό

«Ο Θρυλικός Γέρος του Μοριά

Θεόδωρος Κολοκοτρώνης»

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ

Διαχρονικά τα λόγια του Γέρου του Μοριά:

Ο Κολοκοτρώνης κατεσκεύασε δυο σημαίας με τον Σταυρόν ως μόνον έμβλημα, και ξεκίνησεν ταχύτατα με την μικράν εκείνην δύναμιν δια τόσον μεγάλην επιχείρησιν. Ήτο συγκινημένος. “Κινώντας εγώ, γράφει στα απομνημονεύματά του,

είχαν μίαν προθυμίαν οι Έλληνες, όπου όλοι με τας εικόνας, έκαναν δέησι και ευχαριστήσεις. Μου ήρχετο τότε να κλαύσω.... από την προθυμίαν που έβλεπα. Ιερείς έκαναν δέησι. Εις τον ποταμόν της Καλαμάτας ανασπαστήκαμε και εκινήσαμε”.

Διον. Κόκκινος

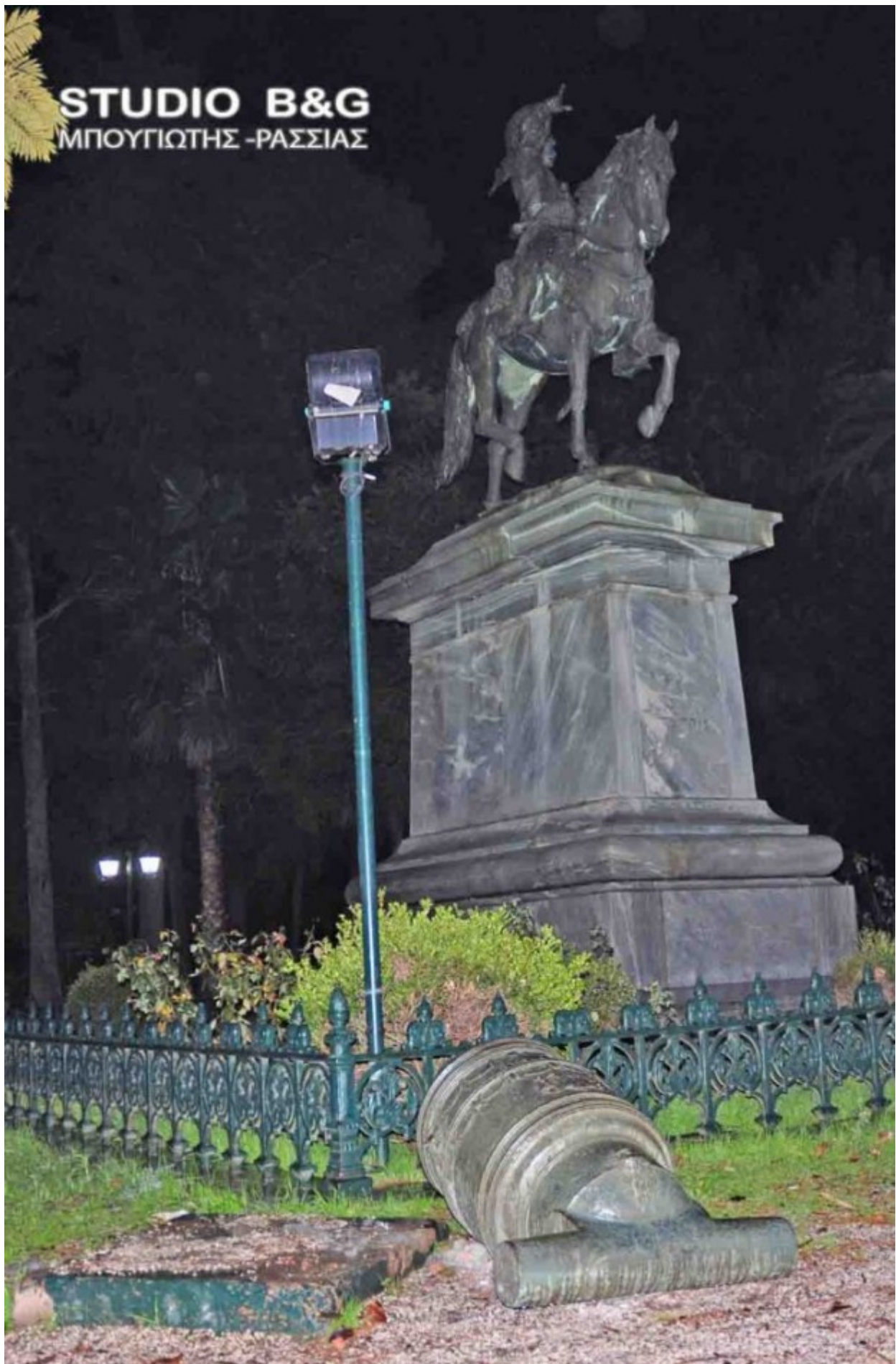
Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης εις τα απομνημονεύματά του σημειώνει: “Η Επανάσταση η εδική μας δεν ομοιάζει με καμμίαν από όσες γίνονται εις την σήμερον Ευρώπην. Της Ευρώπης η Επανάσταση εναντίον των διοικήσεων των, είναι εμφύλιος πόλεμος. Ο εδικός μας πόλεμος, ήταν ο πλέον δίκαιος, ήταν Έθνος με άλλο Έθνος, ήταν με έναν λαόν, όπου ποτέ δεν ηθέλησε να αναγνωρισθή ως τοιούτος, ούτε να ορκισθή, παρά μόνο ότι έκαμνε η βία. Ούτε ο Σουλτάνος ηθέλησε να θεωρήσει τον Ελληνικόν λαόν, ως λαόν, αλλ’ ως σκλάβους.

Μιαν φοράν, όταν επήραμε το Ναύπλιο, ήρθε ο Άμιλτον να με ειδή. Μου είπε ότι: «Πρέπει οι Έλληνες να ζητήσουν συμβιβασμό, και η Αγγλία να μεσιτεύσει». Εγώ του αποκρίθηκα ότι: «Αυτό δεν γίνεται ποτέ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ή ΘΑΝΑΤΟΣ». Εμείς καπετά Άμιλτον, ποτέ συμβιβασμό δεν εκάμαμε με τους Τούρκους.

“Ο Θεός υπέγραψε τη λευτεριά της Ελλάδας και δεν παίρνει πίσω την υπογραφή του”.

Θεόδωρος Κολοκοτρώνης

STUDIO B&G
ΜΠΟΥΓΙΩΤΗΣ - ΡΑΣΣΙΑΣ

Οι αγωνισταί του '21, δεν διέθεταν τις στρατιές του Δράμαλη και του Κιουταχή, είχαν όμως ενσφινωμένο μέσα στην καρδιά τους το “εθνεγερτηριον σάλπισμα του Ρήγα”. Έτσι βρόντησε το καριοφύλι στο Βαλτέτσι, Δολιανά, Τρίκορφα, Αλαμάνα, Ζάλογγο, Σούλι, Γραβιά, Δραγατσάνι, Δερβενάκια, Μανιάκι.

Οι πυρποληταί στις θάλασσες Κανάρης, Μιαούλης. Το Σούλι με τον γέροντα Σαμουήλ, και ένα Αρκάδι με τον γέροντα Γαβριήλ.

Δεν δυνάμεθα να μην θαυμάσωμεν τον μέγα χαρακτήρα, ον ο Κλήρος, ο Θείος τω όντι Κλήρος επέδειξεν. Εν μέσω διωγμών και βασάνων, και έμπροσθεν της επονειδίστου αγμόνης (ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ) , υπό των κατακτητών, ουδ' επ' ελάχιστον εδειλίασεν, εδραίος εις του Χριστού την πίστην την Αγίαν.

Σπυρίδων Τρικούπης

Υπάρχουν στέφανοι γράφει σεπτός Ιεράρχης.

Του Νόμου

Του Ιερατείου

Του Ήρωος

Της αγάπης.

Της αγάπης για την Πατρίδα είναι ο πολυτιμώτερος στέφανος.

Τα ανωτέρω τα καταθέτω με πάσαν ευλάβειαν σαν μια εσώψυχη προσευχή, σαν ένα ταπεινό κεράκι, εις αιώνιον “ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ” των τιμημένων αιματοβαμμένων ράσων.

“Μέσα στα ιστορικά γεγονότα της Ελληνικής Επαναστάσεως, πρωταγωνιστούν Επίσκοποι, παπάδες, διάκοι και απλοί καλόγεροι. Κι όταν κηρύσσουν την Επανάστασιν, κι όταν πολεμούν, κι όταν ανασκολοπίζονται, κι όταν απαγχονίζονται, κι όταν ακόμη αφορίζουν δήθεν τον αγώνα, έχουν μέσα τους τις δυο ιερές αλήθειες, την Πίστην και την Πατρίδα. Το φρόνημά τους και τα λόγια τους είναι ελληνικά... Το γραικός είναι συνώνυμο με το ορθόδοξος. “Εγώ γραικός γεννήθηκα, γραικός θε να πεθάνω”.

Ο Σερβίων και Κοζάνης Διονύσιος

“Η Επανάσταση του 1821 δεν ήτο, όπως είναι γνωστόν η έναρξις, αλλά το τέλος. Ένας πόλεμος που άρχισε με τα όπλα του πνεύματος, την επομένην της Αλώσεως, και έληξε με τις ομοβροντίες του Ναυαρίνου. Ο αγών αυτός έκαμε χρήσιν ποικίλων όπλων. Από τα καριοφίλια ως τ’ οχτώηχι. Από τις τάπες των κανονιών, ως τους άμβωνες των Εκκλησιών. Και από τις επάλξεις των κάστρων, ως τους νάρθηκας των Μοναστηριών.

Επολέμησαν οι Κληρικοί με το Σταυρό και το πετραχείλι, οι οπλαρχηγοί με τ’ άρματα τους, και οι Διδάσκαλοι του Γένους με τα καλαμάρια τους”.

Κωνσταντίνος Κούρκουλος

«Η συμμετοχή του Ιερού Κλήρου

εις τον Ιερόν Αγώνα»

«Πιστοποιούμεν οι υποφαινόμενοι κάτοικοι της Κωμοπόλεως

Διστόμου του Δήμου Διστομαίων επί τη οριζομένη υπό του Ποινικού Νόμου ποινή και επί τη υποχρεώσει της πολιτικής αποζημιώσεως ότι ο εφημέριος Παππά Ιωάννης Γεωργίου, ηλικίας ετών ήδη 84 εις τον υπέρ ανεξαρτησίας Ιερόν αγώνα ου μόνον πολιτικώς εθυσίασε αλλά και στρατιωτικώς υπηρέτησε την πατρίδα παραυρεθείς εις τας μάχας».

Εν Διστόμω τη α Ιουνίου 1865

Οι πιστοποιούντες

“Ο αοίδημος αρχιερέυς Βρεσθένης Σελλασίας ο Θεοδώρητος ο κατά τον Απρίλιον του έτους 1843 επί της ψάθας αποθανών και δημοσία δαπάνη ταφείς, του οποίου όλη η περιουσία συνίστατο εις μιαν πενηχράν κλίνην, ένδεκα κοχλιάρια άτινα εχρησιμοποιεί δια την Θείαν Κοινωνίαν, και ένδεκα μεξικανικά τάλληρα, ο Θεοδώρητος Βρεσθένης τοις πάσι τά πάντα, κατά τον Παύλον γενόμενος, υπηρέτησε την πατρίδα πολυειδώς και πολυτρόπως. Ως αρχιερέυς αφιλοκερδείας στρατευόμενος υπέρ της εκκλησίας

του Χριστού διεκόσμησεν αυτήν δια των αρετών αυτού και των πνευματικών

αγώνων του, αγωνισάμενος τον καλόν αγώνα, εις όν και ετελεύτησεν, εμμένων πιστώσ και αδιασίστως εις τας διατάξεις των αποστολικών κανόνων, καθ' ων δεν κατίσχισε τότε η Βασιλική εκείνη επιμονή και αντίδρασις□ ως πολίτης δε και πιστόν τέκνον της πατρίδος ενθουσιών εις τον υπέρ ανεξαρτησίας της πατρίδος αγώνα υπηρέτησε στρατιωτικώς και πολιτικώς καθ' όλας τας κρίσιμους περιστάσεις της πατρίδος''.

Η καθοριστική συμβολή του Ιερού Κλήρου, στον αγωνιζόμενον Ελληνικόν λαόν, κατά του αιμοσταγούς τυράννου, φαίνεται όχι μόνον από τον αριθμόν των Κληρικών, όλων των βαθμίδων που έλαβον μέρος σ' αυτόν, Πατριάρχαι, Επίσκοποι, Ιερείς, μέχρι τον τελευταίον Διάκον, αλλά και από τον σπουδαιότερον ρόλον που διεδραμάτησαν οι Κληρικοί, κατά την έκβασιν του Αγώνος, είτε προτρέποντες και νουθετούντες, είτε μαχόμενοι στην πρώτη γραμμή του μετώπου, ή βοηθώντας με κάθε τρόπο, τονόνωντας το ηθικόν των αγωνιστών που ακολουθούσαν τον Παπά του χωριού τους με απόλυτη εμπιστοσύνη.

Πρωτομάστορας της λευτεριάς ο Κληρικός. Τρέχει παντού πρώτος, και διδάσκει με το παράδειγμα του. Οι Κληρικοί ήσαν οι πνευματικοί οδηγοί, και με κάθε μέσον προσπαθούσαν να κρατήσουν ψηλά το φθόνημα του λαού.

Γυμνοί και ξυπόλητοι, νηστικοί και ταλαιπωρημένοι, αλλά με πανίσχυρο όπλο στο χέρι τον Σταυρό. Ήσαν οι ένθερμοι υποστηρικταί της πίστεως και της Πατρίδος, εκείνοι οι φλογεροί ιερωμένοι, οι οποίοι "δράξαντες εις το ένα χέρι τον Σταυρό, και στο άλλο χέρι το τουφέκι έδραμον στο πεδión της μάχης". Σε όλες τις μάχες κατά την διάρκεια του Αγώνος, από την αρχή ως το τέλος συμμετείχαν Κληρικοί.

Άλλωστε πολλά πεδία των μαχών, οι Κληρικοί τα πότισον αφειδώλευτα με το αχνιστό αίμα τους.

Ποσάκις, καθ' όλον το διάστημα του αγώνος, ο Ιερός Κλήρος έδωκε δείγματα ηρωικού Χριστιανισμού!

Ποσάκις η μειλίχιος του Ευαγγελίου Φωνή ενεθουσίασε κατά του εχθρού, της πίστεως και της πατρίδος και των ιδανικών μας, τους υπέρ αυτών αγωνιζομένους!

Ποσάκις, αφειδήσαντες εαυτούς οι σεβάσμιοι της Εκκλησίας ποιμένες, έθεντο τας ψυχάς αυτών υπέρ των ιδανικών του Έθνους!

Με την επανάσταση οι Κληρικοί, οι βαθύτατα ευσεβείς αυτοί άνθρωποι, έγιναν και γενναίοι πολεμισταί, γιατί πολεμούσαν για την πίστη τους και την Πατρίδα. Φαεινόν παράδειγμα οι Νεομάρτυρες. Έλεγαν στον δήμιο. “Χτύπα για την πίστη και το Γένος”. (ΑΛΙΕΥΣ τεύχος 240).

Στάθηκαν στο πλευρό του καταδυναστευομένου λαού με όλες τις δυνάμεις. Μοιράστηκαν μαζί του τις ταλαιπωρίες, τις κακουχίες, τις χαρές και τις πίκρες. Έζησαν Κλήρος και λαός τόσον ευχάριστες όσον και τραγικές στιγμές, στον μακροχρόνιον αγώνα για την απόκτησιν της λευτεριάς.

Ο Ιερός Κλήρος πρόθυμος και αφανής εργάτης, εις πάσαν Εκκλησιαστικήν και Εθνικήν αποστολήν, μη φειδόμενος χρόνου και κόπου, μετά σπουδής να συνδράμη εις το να τονώση το ηθικόν των αγωνιστών κατά των Αγαρηνών.

Ο Κλήρος σε εκείνους τους δυσχείμερους καιρούς, αναγνώρισε ότι είχε φθάσει πλέον το πλήρωμα του χρόνου, και ξεσήκωσε τον ραγιά. Μάρτυρες με ήρωες. Χριστιανισμός και Ελληνισμός. Όλα μαζί απετέλεσαν την κινητήριον δύναμιν για τον Μεγάλον Αγώνα.

Το τίμημα που πρόσφερε ο Κλήρος σε αίμα, σε χρήμα, σε παρουσία γενικώς, ήταν ανάλογο και αντάξιο της αποστολής του.

Ο ιερός κλήρος υπήρξε και ο οδηγός της φυλής και το στήριγμά του. οι θυσιασθέντες χάριν του εθνικού καθήκοντος Κληρικοί, κατά την περίοδον της Τουρκοκρατίας, αποτελούν ηρωικήν λεγεώνα (Διονύσιος Κόκκινος).

Οι μεγάλες στιγμές των Αγώνων, έγιναν Οικουμενικές και όντως μεγάλες, γιατί οι ήρωες που τις πέρασαν στην αιωνιότητα, ήσαν μεγάλοι και λεοντόκαρδοι. Ήσαν άνθρωποι της Εκκλησίας, οι Κληρικοί.

“Επικαλεσάμενοι την εξ ουρανού βοήθειαν, και ασπασάμενοι εις τον άλλον με τα δάκρυα της ελπίδος και της χαράς, οι νέοι με τα όπλα, οι γέροντες με τας ευχάς και τας παραινέσεις, οι Ιερείς με τας ευλογίας και τας προς Θεόν δεήσεις, όλοι ομού ενωμένοι, πολεμήσατε γενναίως περί «πίστεως και πατρίδος», περί γυναικών και τέκνων....”

Αδαμ. Κοραής (“Σάλπισμα πολεμιστήριον” 1821)

Την σημαίαν του εικοσιένα ύψωσαν και εκράτησαν χέρια Επισκόπων. Ο ίδιος ο κληρικός έγινε μάρτυς και ήρωας του Εθνικού Αγώνος, με το να αποτελέσει ολόκληρον φάλαγγα αιμα-τωμένων ράσων, που εκάησαν όλα εις την πελώριαν πυρκαϊάν της Εθνικής Εξεγέρσεως”.

Σπύρος Μελάς

Η Επανάστασις εξερράγη, υπό την καθοδήγησιν του Ιερού Κλήρου, και των διδασκάλων του Γένους, καθ’ ότι το Έθνος είχε προετοιμασθή από το κήρυγμα του Εθνομάρτυρος Ρήγα Φερρέου, και από τας υποθήκας του Σοφού Αδαμαντίου Κοραή.

“Ο Ορθόδοξος Ελληνικός Κλήρος απετέλεσε πρωταρχικόν παράγοντα, της κηρύξεως της Επαναστάσεως, ως και της επιτυχίας αυτής. Η ιδέα, δια το υπέρ της ελευθερίας αγώνα, είχε καλλιεργηθή εις τας ψυχάς των Ελλήνων, δια των Ορθοδόξων Χριστιανών (Απόστολος Δασκαλάκης, ο ιερός κλήρος εις τον αγώνα του 1821, σελ. 95)”.

Ιεράρχαι της Εκκλησίας μπροστάρηδες εις τον Αγώνα του Έθνους. Φαινόν παράδειγμα (28 Μαρτίου 1821) η πολιορκία του Ακροκορίνθου, υπό του Επισκόπου Δαμαλών Ιωνά, του πρωτοσυγκέλου Αμβροσίου Σιναΐτου, Τροιζηνίων και Ερμιονιτών.

Ο υπόδουλος Ελληνικός λαός, έχοντας τους Κληρικούς επί κεφαλής, κατωρθώθη να γενικευθή το κύμα της Αντιστάσεως, και να γίνει έκδηλος ο πόθος της αποτινάξεως του ζυγού.

Σημαντικές οι κατωτέρω Εθνικές Συνελεύσεις.

“Ορκίζομαι εις το άγιο όνομα της τρισυποστάτου θεότητας, και εις την γλυκυτάτην Πατρίδα, πρώτον μεν, ή να ελευθερωθή το Ελληνικό Έθνος, ή με τα όπλα εις τας χείρας να αποθάνω Χριστιανός Ορθόδοξος”.

Η Β’ εν Άστρει Εθνική Συνέλευσις

“Ο Λαός της Ελλάδος έλαβε τα όπλα, και δια των όπλων δεν ζητεί, παρά την δόξαν και την λαμπρότητα της του Χριστού Εκκλησίας, η οποία μετά του Ιερού αυτής Κλήρου, κατεδιώκετο και κατεφρονείτο”.

Η εν Επιδαύρω Γ' 1826 Εθνική Συνέλευσις

Οι Κληρικοί ξεκίνησαν πρώτοι, ακολουθούμενοι από τους συγγενείς και συγχωριανούς τους, με το σύνθημα "ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ή ΘΑΝΑΤΟΣ", και πολέμησαν «υπέρ πίστεως και πατρίδος». Πολέμησαν και νίκησαν. Νίκησαν γιατί πίστευαν στο δίκαιον.

Η καθοριστική συμβολή του Ιερού Κλήρου στον μεγάλο ξεσηκομόν του Γένους το 1821, φαίνεται όχι μόνον από τον μεγάλο αριθμόν των κληρικών, όλων των βαθμίδων, που έλαβον σ' αυτόν (Πατριάρχαι, επίσκοποι, ιερείς), μέχρι τον τελευταίον Διάκον, αλλά από το ύψιστον φρόνημα του αγαθού της Ελευθερίας που ενέπνεον εις τους αγωνιζομένους.

Οι αυτοθυσίες των αγωνιστών του 1821 ήσαν αγώνες ψυχής. Το ψυχικό μεγαλείο ήταν εκείνο που όπλισε το χέρι του Κανάρη, του Αθανασίου Διάκου, του Παπαφλέσσα, του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη και των λοιπών Αγωνιστών.

Είναι αναντήριτο το γεγονός ότι Κλήρος και λαός δεν θα αντιμετώπιζαν, και μάλιστα νικηφόρα, την στρατιά του Δράμαλη στα Δερβενάκια, τον στρατό του Ιμπραήμ στα Μέγα Σπήλαιο και αλλαχού, εάν στα βασανισμένα κορμιά τους, δεν φώλιαζε μια φλογερή ψυχή.

Για τις ψυχές αυτές τις φλογερές, συνέβαλον οι άξιοι Ιερωμένοι, όχι μόνον με τον λόγον τους, αλλά με το ένθερμο παράδειγμά τους μπροστάρηδες στα πεδία των μαχών.

Στις δύσκολες στιγμές του Αγώνος, επιφανείς αγωνισταί του 1821, Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, Καραϊσκάκης, Δημ. Πλαπούτας, Αθανάσιος Διάκος, απευθύνοντο για βοήθεια προς του Ιερείς.

Άξιοι Κληρικοί υφιστάμενοι διωγμούς και μαρτύρια, κρατούντες εις την μίαν χείρα τον Σταυρόν του Κυρίου και εις την άλλην την πυρφόρον δάδα της αναστάσεως του Έθνους, ανεδείχθησαν εθνικοί ήρωες, άξιοι πανελληνίου στεφάνου.

Δ.Σ. Μπαλάνος

Οι ταπεινοί παπάδες των χωριών και της υπαίθρου, των νήσων (Κεφαλλίνες Κληρικοί), δεν αντέταξαν απλώς αντίστασιν, αλλά έγιναν και σηματοφόροι του Εθνικού Αγώνος, από της Ελληνικής Επανάστασεως, ακόμη και της Φιλικής Εταιρείας.

Επίσης εις τον Αγώνα “αι Ιεραί Μοναί, υπήρξαν οι φαινοί αστέρες που κατηύγασαν και εδόξασαν, το στερέωμα της Εκκλησίας. Υπήρξαν τα πνευματικά εργαστήρια, όπου διεπλάσ-σοντο αι ψυχαί των Ελληνοπαίδων. Υπήρξαν η ζωογόνος δύναμις της Εκκλησίας, και τα αμυντικά πνευματικά όπλα δια των οποίων αυτή ηδυνήθη να διατηρήσει ακέραιον το εθνικόν φρόνημα του λαού, και αλώβητον την θρησκείαν των πατέρων μας.

Αρχιμ. Χρυσόστομος Θέμελης

“Για τον μέγαν αγώνα, και ο αρματωλός, ο κλέφτης, ο Κληρικός, ο διδάσκαλος, ο λόγιος, ο ναυτίλος, ο έμπορος, η ηρωική μάνα, ο βασανισμένος ραγιάς, είναι οι άμεσοι ή έμμεσοι παράγοντες, οι οποίοι συνετέλεσαν να διατηρηθή άσβεστος η Ελληνική συνείδησις, και να διαμορφωθεί το εθνικόν συναίσθημα, χωρίς το οποίον θα ήτο αδύνατον να προκύψει το 1821. Εκ των κοινών πόθων, ελπίδων και προσπαθειών του Γένους, εγεννήθη η ημέρα, εις την οποίαν οφείλομεν το αγιώτερον και πολυτιμώτερον των αγαθών την ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ”.

Σάββας Αγευρίδης

Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Οι Έλληνες ιστορικοί δεν θα κουρασθούν ποτέ να απαριθμούν τους υψίστας υπηρεσίας τας οποίας προσέφεραν εις το πολυπαθές Έθνος μας, η Ορθόδοξος Ελλαδική Εκκλησία.

“Από το μέγαν και σπουδαίο έργον του Γρηγορίου Παλαμά... βαρειά έπεσε η σκλαβιά επάνω στους ορθοδόξους λαούς, μα ο Θεός έδωκεν Αγίους... Οσίους και Μάρτυρας - για να κρατήσουν αναμμένη την φλόγα της πίστεως στη συνείδηση των υποδούλων”.

Ο Σερβίων και Κοζάνης Διονύσιος

“Ὡ γνήσια τῆς Ἑλλάδος
τέκνα □ ψυχῶν που ἐπέσατε
εἰς τὸν ἀγῶνα ἀνδρείως,
τάγμα ἐκλεκτῶν ἡρώων,
καύχημα νέον”.

Ἀνδρέας Κάλβος

Μάχη Δραγατσανίου (7 Ἰουνίου 1821)

Πεσόντων Ἱερολοχιτῶν

Οἱ ταπεινοὶ παπάδες τῶν πόλεων καὶ τῆς υπαίθρου, δὲν ἀντέταξαν ἀπλῶς ἀντίστασιν, ἀλλὰ ἐγίναν καὶ σηματοφόροι τοῦ Ἐθνικοῦ ἀγῶνος, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τῆν περίοδον τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας.

Καθόλου ολίγαι αἱ ἀπαιτούμεναι θυσίαι δια τῆν ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας. Ἄφθονον ἐχύθη τὸ αἷμα, καὶ μεγίστη ἡ προσφορὰ στὸν Ἀγῶνα ἀπὸ ἀνθρώπινες υπάρξεις.

Τὰ δυσπρόσιτα ὄρη, οἱ βράχοι, οἱ λόγγοι καὶ οἱ πεδιάδες τῆς γῆς μας, φέρουν ἀνά ἐν βῆμα τῆν μακραίωνην ἐκείνην, ἰαχὴν τῶν ἡρώων ἀγωνιστῶν ἡ ὁποία υψώνεται σαν ἓνα “μελωδικόν δοξαστικόν”, τῆς ἐλευθερίας, βασικὴν προϋπόθεσιν δια τῆν τιμὴν καὶ τῆν πρόοδον εἰς τῆν ζωὴν.

Γνωρίζουν οἱ ἐχθροί, ὅτι ἡ μεγάλη ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ δύναμις τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὀρθόδοξος πίστις τῶν πατέρων ἡμῶν, διόπερ καὶ λυσσωδῆς ἐπιτίθενται ἐναντίον τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου.

ΑΡΚΑΔΕΣ ΚΛΗΡΙΚΟΙ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ:

1) Ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης (ἐν Μεσσηνία) Ἰωσήφ. Γεννηθεὶς ἐν Τριπόλει τῷ 1770. ἐξεπαιδεύθη ἐν τῇ Σχολῇ Δημητσάνης, καὶ δίδαξεν ἐν Ναυπλίῳ. Πρῶτος Μινίστρος τῆς θρησκείας.

2) Ἀναγνωστόπουλος Ἡλίας Δολιανὰ Ἀρκαδίας. Ἐλαβε μέρος εἰς τῆν

Επανάστασιν με “τον Σταυρόν εις χείρας και τα όπλα”.

- 3) Αθανασίου Ιωάννης Καστρί Κυνουρίας.
- 4) Αποστολόπουλος Δημήτριος, Ντεντέμπεη (Τριπόταμος) Μεγαλοπόλεως.
- 5) Γαϊτανάρος Θεόδωρος Ατσίχολος Αρκαδίας.
- 6) Παλαιών Πατρών Γερμανός (Γεώργιος Κοζιάς ή Γκοτζιάς) Δημητσάνα Αρκαδίας 1771. Το 1818 μυήθηκε εις την Φιλικήν Εταιρείαν, ύψωσε το Λάβαρον της Επανάστασεως στην Αγία Λαύρα.
- 7) Δάρας Νικόλαος, Σέρβου Αρκαδίας. «..... εκρέμασεν επί των ιερών αμφιών του, την σπάθην, και τεθείς επί κεφαλής πολλών άλλων έδραμεν....»
- 8) Θεοδώρητος Επίσκοπος Βρεσθένης, Νεμνίτσα (Μεθύδριον) Γορτυνίας 1787. Από τους πρώτους που μυήθηκαν στην Φιλική Εταιρεία.
- 9) Κουλουράς Παναγιώτης, Βερβίτσα Τροπαίων Αρκαδίας. Ανείγηρε τον Ιερόν Ναόν Αγίας Μαρίας εις τα Τρόπαια.
- 10) Κυριακόπουλος Ιωάννης, Ρίζες Αρκαδίας.
- 11) Κωτσιάκης Αντώνιος (Παπαντώνης) Αλωνίσταινα Αρκαδίας 1784. Πολέμησε με Νικηταρά, Γενναίον Κολοκοτρώνην, Δημ. Πλαπούταν.
- 12) Λαγκαδινός Ευστάθιος, Λαγκάδια Αρκαδίας. Μαχόμενος στα Τρίκορφα στη φονική μάχη 22 Ιουνίου 1825.
- 13) Μιχαλιάδης Καλλίνικος Ηγούμενος, Κανδύλα Μαντινείας.
- 14) Νικολάου Γεώργιος, Καστρί Κυνουρίας.
- 15) Ξυδόπουλος Γεώργιος, Λεβίδι Αρκαδίας.
- 16) Οικονομόπουλος Πολυχρόνης, Ζιγοβίστι Αρκαδίας.
- 17) Οικονόμου Αγάπιος Ιερομόναχος, Στεμνίτσα (Υψούντα) Αρκαδίας.
- 18) Οικονόμου Κων/νος, Μαγούλιανα Αρκαδίας 1780.
- 19) Παναγιωτόπουλος Δημήτριος, Βαλτεσινίκο Αρκαδίας.

- 20) Παπαμιχαλόπουλος Αθανάσιος (Παπαθανάσης), Βλαχοράφτη Γορτυνίας.
- 21) Παθεριώτης ή Πουρναράς Γεώργιος (Περιθώρι Τριπόλεως). Έπεσε μαχόμενος στο Μανιάκι Μεσσηνίας στις 20 Μαΐου 1825.
- 22) Ρούπας Αθανάσιος, Ίσαρη Αρκαδίας.
- 23) Σακελλάριος Δημήτριος, Καλτεζές Αρκαδίας. Προ της Επαν-αστάσεως ήτο Δημογέρων των Καλτεζών.
- 24) Σακελλάριος Σταμάτιος, Κασίμι Μεγαλοπόλεως (σημ. Μαραθούσα).
- 25) Σακελλαρίου ή Σακελλάριος Ιωάννης (Παπαϊωάννης) Στεμνίτσα Γορτυνίας.
- 26) Σακελλίων Γεώργιος, γεννήθηκε στην Τρίπολη. Μάχες Δολιανών, Βαλτετσίου, Άλωσις Τριπόλεως.
- 27) Σκουρής Δημήτριος, Ντεντέμπεη Μεγαλοπόλεως.
- 28) Σταματόπουλος Αναστάσιος, Λεβίδι Αρκαδίας. Μυήθηκε στην Φιλική Εταιρεία.
- 29) Σταυρόπουλος Δημήτριος, Χρυσοβίτσι Αρκαδίας 1776. «Εις εκ των προκριτοτέρων ιερέων της επαρχίας Καρυταίνης».
- 30) Γαλανόπουλος Γεώργιος, Κατσουλιά (Περδικονέρι) Γορτυνίας. Όταν χειροτονήθη ήλαξε το επώνυμόν του εις Παπαγεωργίου (εκ του παπά - Γεώργιος). Πολέμησε με τον γιό του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη Πάνον, εις πολλές μάχας και με τους δυο αδελφούς του, στον αγώνα του 1821.
- 31) Αθανασόπουλος Ιερόθεος, Αρχιμανδρίτης στην Τρίπολη. Μέλος της Φιλικής Εταιρείας. Μάχη Βαλτετσίου, Δολιανών, Άλωσις Τριπόλεως.
- 32) Παπαλυμπερόπουλος Δημήτριος, Νεμνίτσα (Μεθύδριο) Αρκαδίας.
- 33) Πολιτόπουλος Γεώργιος, Τρετσενά (Μελισσόπετρα) Αρκαδίας.
- 34) Αρχιμανδρίτης Παπαγιάννης εκ Τριπόλεως, ηγωνίσθη εν Αγίω Βασιλείω Κορινθίας.
- 35) Παπά Δημήτρης Χρυσοβιτσιώτης (Χρυσοβίτσι Αρκαδίας), αγωνισθείς εν Δερβενακίσις.

36) Οικονόμος Βελισσάριος εκ Ζυγοβιστίου Γορτυνίας.

37) Αναγνωστόπουλος Δημήτριος (Κολλίνες Αρκαδίας). Είχε μνηθεί στη Φιλική Εταιρεία. Τραυματίσθηκε στη Μάχη της Τραμπάλας.

Δεν είναι ολίγαι οι προς ανάκτησιν της Ελευθερίας απαιτηθείσαι θυσίαι... Άφθονον το αίμα το οποίον εχύθη, και μεγίστη η εις ανθρωπίνας υπάρξεις προσφορά. Τα δυσπρόσιτα όρη, οι βράχοι, οι λόγγοι και οι πεδιάδες της γης μας, φέρουν εις παν βήμα, μέχρις ημών την μακρινήν ιαχήν ηρώων αγωνιστών, η οποία υψούται ως εν μελωδικόν δοξαστικόν της ελευθερίας, βασικής προυποθέσεως δια την τιμήν και την πρόοδον εις την ζωήν.

Ο Κίτρος Βαρνάβας

“Θεωρήσαντες ότι η ημέρα της 25ης Μαρτίου, λαμπρά καθ’ εαυτήν εις πάντα Έλληνα, δια την εν αυτή τελουμένην εορτήν του Ευαγγελισμού της Υπεραγίας Θεοτόκου, είναι προσέτι λαμπρα και χαρμόσυνος, και δια την κατ’ αυτήν την ημέραν έναρξιν του υπέρ Ανεξαρτησίας Αγώνος του Ελληνικού Έθνους, καθιερούμεν την ημέραν ταύτην εις το διηνεκές ως ημέραν Εθνικής εορτής...”

“Β. Διάταγμα του Όθωνος, 15 Μαρτίου 1838”.

“Δεν υπάρχει τίποτε πλέον αυτονόητον από το να εορτάζωνται αι μεγάλοι ημέραι του έθνους.... Διότι πως ακριβώς ημπορεί το κράτος να γίνει ορατόν και να συγκινήση; Πως ημπορεί η αγάπη προς αυτό, η συνείδησις ότι είμεθα στενότατα με αυτό συνδεδεμένοι, να εμφυτευθούν και να ριζοβολήσουν εις το συναίσθημα”;

Philipp Hordt (μεταφ. Π. Ζερβού)

Αθανάσιος Διάκος. 1 Απριλίου 1821 υψώθη η Ελληνική Σημαία εις την ελευθερωμένη Λεβαδειά. Συνεβούλευσεν τους ελευθερωτάς ομόνοιαν και αυταπάρνησιν. Ανασκολοπισθείς έλεγε:

“Για δεξ καιρό που διάλεξε ο χάρος να με πάρη...”

Λόγια που κάνουν τον καθένα να ριγή:

“Η Ρωμισύνη εν φυλή
συνότζιαιρη του κόσμου
κανένας δεν ευρέθητζεν
για να την ηξαλείψη,
κανένας γιατί σιέπει
την που τα άψη ο Θεός μου”.

«Η Ρωμισύνη είναι φυλή σύγχρονη
με τη γέννηση του κόσμου,
κανένας δεν βρέθηκε
για να την αφανίσει
κανένας γιατί τη σκεπάζει από ψηλά ο Θεός μου...».

Αυτά διαβεβαίωνε με εθνική υπερηφάνεια τον Τούρκο πασά, ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Κυπριανός, όταν τον απειλούσε πως έχει σκοπό να αφανίσει όλους τους Έλληνες, λίγο πριν τον κρεμάσει, στις 9 Ιουλίου 1821.

Ο Κυπριανός (Στρόβολος 1756-1821), Αρχιεπίσκοπος Κύπρου και Εθνομάρτυς κατά την περίοδο της Ελληνικής Επανάστασης του 1821.

(Περιοδικό του Κέντρου Νεότητας)

“ΕΝΩΜΕΝΗ ΡΩΜΙΟΣΥΝΗ” τεύχος 13 σελ. 35).

Μακρύς ο κατάλογος των σφαγιασθέντων και καθ’ οιονδήποτε τρόπον βιαίως τελειωθέντων κληρικών, προ της Επανάστασεως, κατά και μετά αυτήν.

Αρχής γενομένης από τον απαγχονισμόν του Εθνομάρτυρος Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου του Ε’ του εκ Δημητσάνης.

Η ιστορία η πραγματική, και όχι η μεταλλαγμένη που είναι σήμερα από κάποιους νεογεννίτσαρους καινοτόμους, μάλλον κενοτόμους, θα συνεχίζη να παρουσιάζη ανόθευτα τα γεγονότα της Ελληνικής Επανάστασεως του 1821.

Εμείς οι νεώτερες γενιές, έχομεν χρέος επιτακτικόν μεν, αλλά αναγκαίον, να αποτίωμεν φόρον τιμής εις τον Ιερόν Κλήρον. Γιατί δεν θα είχαμε επιτυχημένη επαναστατημένην Πελοπόννησον, ελευθερωμένην Τριπολιτσά, και γενικώς ανεξάρτητην Ελλάδα, εάν ο Κληρικός δεν “έθυε την ψυχήν του υπέρ των προβάτων”, και το μαύρο ράσο του δεν βαφόταν κόκκινο, και το κορμί του δεν γινόταν κόσκινο στις μάχες κατά των Αγαρηνών.

Είναι μέγα πράγμα να φρονώμεν και να αισθανώμεθα ότι έχομεν ρίζας, ότι ιεροί και ισχυροί δεσμοί μας συνδέουν με το παρελθόν, και με τον τόπον μας, ότι είμεθα δαδούχοι ενός ιερού πυρός, το οποίον παρελάβομεν παρά των προγόνων μας, με το χρέος να το παραδώσωμεν εις τας επερχομένας γενεάς.

Μέσα εις το υψηλόν τούτο φρόνημα, και την πίστιν, θάλπονται και ζωογονούνται όλα τα αγαθά σπερματα, και αι δυνάμεις της αληθούς κοινωνικής και εθνικής προόδου.

Σπύρος Μελάς

Ο επτανήσιος ποιητής Λορέντσος Μαβίλης στο ποίημα του ΠΑΤΡΙΔΑ γράφει:

Μάννα μου Ελλάδα, τι δεν είσαι τώρα
σαν πρώτα ορθή, ψηλή, στεφανωμένη

με δάφνες, τι δεν είσαι με τα δώρα
της αθάνατης νίκης στολισμένη;

Πατρίδα μου σηκώσου. Ας λάμψει πάλι
στον αιθέρα ψηλά το μέτωπό σου,
και της Ελευτεριάς θε να προβάλη,

η μέρα, και το Θείο πρόσωπό σου
θα λάμψη σαν τον ήλιο της. Μεγάλη
θα γίνης κι αλλοιά τότε στον εχτρό σου.

Ο ίδιος επιγραμματικά:

“ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ”

Ελευτεριά, για σένα ζω, για σε μόνο παλεύω,
κι αν εις τον κόσμο δεν σε βρώ, αλλού θα σε γυρεύω.

Γνωρίζουν οι εχθροί, ότι η μεγάλη ηθική και πνευματική δύναμις του Ελληνισμού,
είναι η Εκκλησία, η Ορθόδοξος πίστις των Πατέρων ημών, διόπερ και λυσσωδώς,
επιτίθενται εναντίον του Ιερού Κλήρου.

Ο Ελληνικός λαός δεν είναι καταδικασμένος. Το χωράφι που λέγεται Ελλάς είναι
μπολιασμένο με τις θυσίες και το αίμα χιλιάδων Αγίων και Ηρώων. Είναι γόνιμο και
θα κάνει πάλι καρπούς.

«Η Ελλάδα θα ξαναναστηθεί σε πείσμα αυτών, που την θέλουν νεκρή».

Όπου και αν διαβή κανείς, όπου και αν σταθή σε κάθε γωνιά της πατρώας γης, θα
αντικρύσει να στέκονται αγέρωχα Μνημεία Αρχιερέων και Προκρίτων, προτομές
Ηρώων και Μαρτύρων, επιτύμβιες στήλες, εντοιχισμένες πλάκες, μη δυναμένου

του πανδαμάτορα χρόνου να τα θέση στη φθορά, σε άυλειους χώρους Ιερών Ναών και Ιερών Μονών, με χαραγμένα ανεξίτηλα χρυσά γράμματα, ονοματεπώνυμα ευκλεώς αγωνισαμένων και ηρωικώς πεσόντων, Κληρικών τε και λαϊκών, κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν του 1821, πριν και μετά.

Μια ήταν η στεντόρεια φωνή των Αγωνιστών, “όλα για την ελευθερία της Πατρίδος

Χρέος επιτακτικόν μεν, αλλά αναγκαίον, και απότισις φόρου τιμής, οδηγεί τις σκέψεις μας εις τους Αγωνιστάς Κληρικούς τε και λαϊκούς κατά την Επανάστασιν του 1821, χάρις τον οποίον αναπνέομεν εμείς σήμερα τον αέρα της Ελευθερίας.

Είναι μέγα πράγμα να φρονώμεν και να αισθανόμεθα ότι έχομεν ρίζες, ότι ισχυροί και ιεροί δεσμοί μας συνδέουν με το παρελθόν, και με τον τόπο μας. Ότι είμεθα δαδούχοι ενός Ιερού Πυρός, το οποίον παρελάβαμεν παρά των προγόνων μας, με το χρέος να το παραδώσωμεν εις τας επερχομένας γενεάς.

Ένα λόγο έχω να σας πω

δεν έχω άλλον κανένα,

μεθύστε με τ' αθάνατο

κρασί του '21.

Κωστής Παλαμάς

«ΖΗΤΩ η 25η ΜΑΡΤΙΟΥ 1821».

Τρίπολις 21/03/2014

Πηγή: Ευάγγελος Μπουγιώτης